

УДК 342.9:343.352(477)

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-1\(11\)-45-59](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-1(11)-45-59)

Гончарук Владислав Леонідович адвокат, доктор філософії в галузі права, доцент кафедри національної безпеки / доцент кафедри управління фінансово-економічною безпекою Інституту безпеки, Міжрегіональна академія управління персоналом (МАУП), м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-9627-9530>

Камардіна Юлія Вікторівна кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, економіко-правовий факультет, Маріупольський державний університет, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-2295-5559>

Окопник Олена Миколаївна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права та правоохоронної діяльності, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, <https://orcid.org/0000-0003-0598-0557>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОВОА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ

Анотація. У статті досліджено адміністративну відповідальність у контексті протидії корупції в Україні з урахуванням сучасних правових норм та заходів, передбачених законодавством. Розглянуто актуальні питання, пов'язані із застосуванням адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення, зокрема недостатність санкцій, різноманітність способів їх застосування та недостатню ефективність розслідування й виявлення корупційних дій.

У рамках дослідження аналізуються правові та організаційні аспекти адміністративної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства з акцентом на питаннях доказування. Роз'яснено основні проблеми, які виникають під час збирання, оцінки та використання доказів у справах, пов'язаних із корупцією. Виявлено недоліки у законодавстві, зокрема прогалини, що стосуються цифрових доказів, а також проблеми організації супроводу процедур адміністративних розслідувань.

Основну увагу зосереджено на таких аспектах доказування, як легітимність і допустимість доказів, використання цифрових даних, практичні труднощі застосування норм закону та недоліки у взаємодії між учасниками антикорупційного процесу. Підкреслено важливість вдосконалення правової бази для забезпечення єдності у правозастосовній практиці.

Запропоновано конкретні рекомендації для підвищення ефективності процесу доказування, зокрема вдосконалення процедур збору доказів, застосування сучасних технічних засобів, підвищення професійної кваліфікації працівників правоохоронних органів і суддів, а також розроблення єдиних стандартів для оцінки електронних доказів.

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів для покращення законодавства, підвищення ефективності антикорупційних заходів та забезпечення прозорості адміністративного процесу.

Ключові слова: адміністративна юрисдикція, процесуальні процедури, оцінка доказів, антикорупційний контроль, одержання неправомірної вигоди, допустимість доказів, прозорість процедур, протидія корупційним правопорушенням.

Honcharuk Vladyslav Lawyer, Ph.D., Doctor of Philosophy in Law, Associate Professor of the Department of Financial and Economic Security Management / Associate Professor of the Department of National Security, Institute of Security — Interregional Academy of Personnel Management (IAPM), Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-9627-9530>

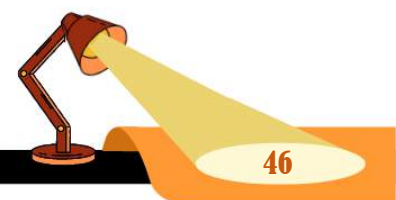
Kamardina Yuliia PhD in Law, Associate Professor of the Department of Law, Faculty of Economics and Law, Mariupol State University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-2295-5559>

Okopnyk Olena PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Law and Law Enforcement, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Kropyvnytskyi, <https://orcid.org/0000-0003-0598-0557>

ADMINISTRATIVE AND LEGAL LIABILITY FOR VIOLATIONS OF ANTI-CORRUPTION LEGISLATION: PROBLEMS OF PROOF

Abstract. The article examines administrative liability in combating corruption in Ukraine, considering modern legal norms and measures provided for by law. The author examines topical issues related to the application of administrative liability for corruption offences, particularly the insufficiency of sanctions, the variety of ways of their application and the lack of efficiency in the investigation and detection of corruption.

The study analyses the legal and organisational aspects of administrative liability for violations of anti-corruption legislation, focusing on the issues of proof. The author explains the main problems that arise during the collection, evaluation and use of evidence in corruption cases. The author identifies shortcomings in the

legislation, particularly gaps related to digital evidence, as well as problems in organising support for administrative investigation procedures.

The main focus is on aspects of evidence such as legitimacy and admissibility, the use of digital data, practical difficulties in applying the law, and shortcomings in the interaction between participants in the anti-corruption process. The author emphasises the importance of improving the legal framework to ensure uniformity in law enforcement practice.

The author offers specific recommendations for improving the efficiency of the evidence process, including improving the procedures for collecting evidence, using modern technical means, enhancing the professional qualifications of law enforcement officers and judges, and developing uniform standards for evaluating electronic evidence.

The study's practical significance lies in the possibility of using its results to improve legislation, increase the effectiveness of anti-corruption measures, and ensure the transparency of the administrative process.

Keywords: administrative jurisdiction, procedural procedures, evaluation of evidence, anti-corruption control, obtaining unlawful benefits, admissibility of evidence, transparency of procedures, combating corruption offenses.

Постановка проблеми. Протягом останнього десятиліття корупція стала однією з найбільших проблем сучасного суспільства, створюючи серйозні виклики для ефективного функціонування держав та їхнього спілкування з громадянами. Ключовим аспектом у цьому контексті є адміністративна відповідальність у боротьбі з корупцією, яка виступає не лише юридичним інструментом, а й важливим фактором впливу на економічний і соціальний розвиток. Останнім часом багато країн активно працюють над удосконаленням законодавства, щоб запобігати та припиняти корупційні порушення у сфері публічного сектору.

Одним із ключових інструментів у боротьбі з корупцією є адміністративна відповідальність, передбачена антикорупційним законодавством України. Проте ефективність цієї відповідальності значною мірою залежить від якості процесу доказування, що повинен забезпечити належне встановлення вини порушника і дотримання його прав. Це питання є важливим і потребує подальшого дослідження, оскільки сучасні виклики у сфері корупції вимагають постійного аналізу та вдосконалення законодавства для успішного протистояння цьому явищу.

Основними проблемними аспектами є: невизначеність у законодавчих вимогах стосовно стандартів доказування у провадженнях щодо адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, що породжує правові невизначеності. Наприклад, відсутність чітких правил використання цифрових доказів, таких як електронна переписка або записи телефонних розмов, створює ризики, що суд може визнати ці докази неналежними.

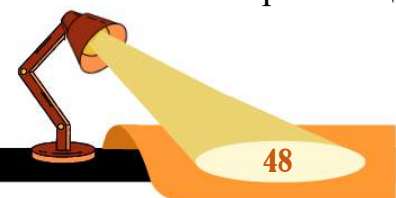
Органи, відповідальні за виявлення та розслідування корупційних адміністративних правопорушень (НАЗК, НАБУ, поліція), часто стикаються з нестачею професійної підготовки у сфері збору, оцінки та представлення доказів. Це значно ускладнює процес доведення провини в суді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Натепер, у наукових дослідженнях значну увагу приділяють питанням доказів і доказування в адміністративному процесі. Юридичні аспекти боротьби з корупцією, які охоплюють теоретичні та практичні аспекти, аналізують В. М. Тертишник та Т. С. Батраченко. У цьому дослідженні підкреслюється наявність прогалин і недоліків антикорупційного законодавства, що ускладнюють ефективну протидію корупційним правопорушенням [16]. Теоретичні та практичні аспекти доказування, включно з процедурою, яка відіграє ключову роль у вирішенні спорів між громадянами та державними органами, висвітлено в роботі І. Г. Кравченка. Автор акцентує увагу на актуальних питаннях доказової діяльності, що виникають унаслідок змін у законодавстві та правозастосовній практиці [7]. У контексті адміністративного судочинства значення оцінки доказів детально досліджено в праці К. С. Пашенка. Здійснено порівняльний аналіз підходів української правової системи та зарубіжних країн, акцентовано на теоретичних і практичних аспектах нормативного регулювання [13]. Питання правової природи, класифікації та особливостей використання джерел доказування розглянуто у праці В. В. Самонової. Авторка наголошує на необхідності дотримання процесуальних вимог до доказів і джерел підтверджувальної інформації, визначених національним законодавством [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сфері адміністративно-правової відповідальності за порушення антикорупційного законодавства залишається низка важливих аспектів, які потребують ґрунтовного дослідження та вдосконалення. Виявлення таких проблем має ключове значення для підвищення ефективності правозастосування та забезпечення прозорості судових процесів.

Одним із ключових питань є відсутність належного законодавчого регулювання цифрових доказів, до яких належать електронна переписка, цифрові документи, відеозаписи з камер спостереження та аудіозаписи. Недостатність чітко визначених стандартів для збору, зберігання та оцінки таких доказів суттєво обмежує їх використання у провадженнях з адміністративних справ, що знижує ефективність доказової бази та ускладнює процес доказування.

Не менш важливою проблемою залишається потреба узгодження українського законодавства з міжнародними стандартами у сфері протидії корупції. Низький рівень інтеграції таких стандартів у національну правову систему створює перепони для впровадження ефективних механізмів боротьби з корупційними правопорушеннями, а також ускладнює співпрацю з міжнародними організаціями у цій сфері.

Відсутність уніфікованих стандартів прийнятності та об'єктивності доказів також є суттєвою прогалиною. Різниця у підходах до визначення мінімального обсягу доказів, необхідного для ухвалення рішення, породжує розбіжності у судовій практиці, що негативно впливає на передбачуваність рішень та підриває довіру до правової системи.

Крім того, нерівномірні підходи суддів до оцінки доказів у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, значно ускладнюють прогнозування результатів судових процесів. Відсутність єдиних критеріїв та стандартів оцінки доказів створює ситуації правової невизначеності, які негативно позначаються на ефективності правозастосовної діяльності.

Ще однією серйозною проблемою є недостатність чітких критеріїв для відмежування адміністративної та кримінальної відповідальності у справах, пов'язаних із корупційними правопорушеннями. Це не лише створює додаткове навантаження на правозастосовні органи, але й призводить до суперечностей у кваліфікації правопорушень.

Особливу увагу слід приділити неефективності механізмів запобігання корупції серед працівників органів, відповідальних за виявлення та розгляд адміністративних правопорушень. Відсутність належної професійної підготовки таких працівників і недостатність внутрішніх механізмів контролю сприяють виникненню випадків зловживань і необ'єктивного розгляду справ.

Нарешті, недостатня прозорість процедур розгляду адміністративних справ підвищує ризик маніпуляцій із доказами, що у свою чергу підриває довіру до системи адміністративного судочинства та знижує її авторитет серед населення.

Вищезазначені аспекти потребують подальшого всебічного дослідження та удосконалення, що стане основою для модернізації законодавства і процедур у сфері протидії корупції, а також сприятиме забезпеченню справедливості та прозорості адміністративного судочинства.

Метою статті є аналіз адміністративно-правової відповідальності за порушення антикорупційного законодавства та виявлення проблем, що виникають у процесі доказування.

Завдання статті:

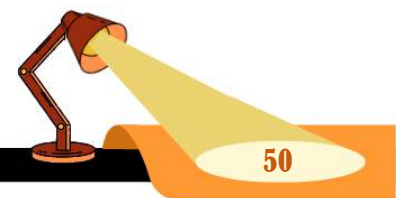
1. Розглянути основні аспекти нормативного регулювання адміністративно-правової відповідальності за порушення антикорупційного законодавства, зокрема у контексті доказування.
2. Описати дилеми, які виникають на різних етапах доказування, зокрема під час збору, оцінки та представлення доказів у справах про порушення антикорупційного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Адміністративна відповідальність – це система правових заходів, що застосовує держава для реагування на випадки порушення адміністративного законодавства. Ця система охоплює правові

основи та процедурні аспекти розгляду справ про адміністративні правопорушення. У сфері адміністративного права виділяють три основні засади для встановлення відповідальності: нормативну, фактичну та процесуальну. Нормативна основа визначає систему правових норм, які регулюють загальні аспекти адміністративної відповідальності, такі як суб'єкти, адміністративні санкції, склади правопорушень, особи, які можуть бути покарані, і порядок визначення відповідальності. Нормативно-правові документи, що регулюють питання адміністративної відповідальності, переважно містяться у Кодексі України про адміністративні правопорушення та інших законодавчих актах різного рівня юридичної сили. Адміністративне правопорушення є фактичною підставою для застосування адміністративної відповідальності. Процесуальну основу адміністративної відповідальності становить рішення відповідного органу, яке встановлює конкретне адміністративне покарання за вчинене правопорушення особи, визнаної винною [1, с. 18]. Корупція – це дії особи, яка має службову владу чи пов'язану з нею можливість, із метою одержання неправомірної вигоди або отримання такої вигоди. Це також може включати обіцянку або пропозицію неправомірних переваг собі чи іншим особам, або пропонування таких вигод для спонукання особи до незаконного використання своїх службових повноважень за вимогою іншої фізичної чи юридичної особи [2]. Корупція передбачає зловживання посадою або повноваженнями з метою отримання незаконних вигід чи впливу, а також використання неправомірних методів для досягнення особистих або групових цілей. Більшість науковців і експертів у сфері адміністративного права підкреслюють, що система норм, які визначають адміністративну відповідальність, не відповідає сучасним потребам, незважаючи на численні зміни, внесені до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Адміністративна відповідальність має ширший позитивний і організуючий вплив, охоплюючи не лише сферу публічного управління, а й багато аспектів взаємодії державних органів із громадянами та юридичними особами [3, с. 19]. Актуальність проблеми корупції в Україні зумовлена низьким рівнем довіри громадян до державних органів, що пов'язано з поширенням корупційних проявів серед представників владних структур. Для протидії цьому явищу було впроваджено низку обмежень і заборон для посадових осіб, які виконують державні та місцеві функції. Порушення цих правил класифікується як корупційне правопорушення, за яке передбачено адміністративну відповідальність. Притягнення осіб до відповідальності за корупційні дії є важливим кроком у запобіганні та боротьбі з цим негативним явищем [4].

Значну роль у регулюванні корупційних правопорушень відіграє Закон України «Про публічні закупівлі», який визначає відповідальність за порушення у цій сфері. Цей нормативний акт передбачає застосування різних видів адміністративної відповідальності, зокрема накладення штрафів,

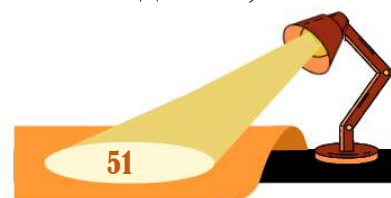
адміністративних санкцій, а також скасування рішень або документів, пов'язаних із процесом публічних закупівель [5]. Ці закони визначають поняття корупції, механізми її запобігання, окреслюють суб'єктів, відповідальних за дотримання антикорупційних стандартів, а також передбачають покарання та відповідальність за корупційні дії. Метою цього нормативного регулювання є створення ефективної системи протидії корупції в усіх сферах суспільного життя.

У межах адміністративного процесу ключовим елементом для притягнення порушників антикорупційного законодавства до відповідальності є належний збір доказів. Для ефективного вирішення адміністративної справи судові рішення має відповідати вимогам законності та обґрунтованості, а також базуватися на принципах верховенства права. Це означає, що рішення повинно ухвалюватися виключно після повного та всебічного аналізу обставин справи, підтверджених відповідними доказами. Проте серед науковців існують різні погляди щодо сутності доказів та їхнього правового значення.

Т.О. Рекуненко визначає докази як засоби встановлення істини в адміністративній справі, а також інших обставин, що можуть бути вирішальними для прийняття правильного рішення. Вона наголошує, що докази повинні бути зібрані відповідно до вимог адміністративно-процесуального законодавства [6, с. 172].

На думку І.Г. Козинець та В.Я. Кравченка, докази є інформацією, яку учасники адміністративного судочинства застосовують для встановлення наявності або відсутності певних обставин, фактів і подій. Вони зазначають, що процедура доказування охоплює етапи дослідження та оцінки доказів, які є основою для ухвалення обґрунтованого рішення [7, с. 175].

Досліджуючи особливості таємниць в адміністративному судочинстві, Д. І. Йосифович та О. Б. Мороз визначили основні характеристики доказів. Це можуть бути будь-які конкретні відомості, які сприяють суду у встановленні наявності або відсутності суперечок. Докази являють собою інформацію, що відображає реальні факти і дозволяє суду робити висновки щодо їхньої природи. Для отримання доказів відповідно до законодавства необхідно дотримуватися вимог закону, оскільки недотримання цих умов може стати підставою для їх відхилення під час розгляду справи. Докази можуть бути представлені у різних формах, таких як свідчення свідків, електронні, письмові та матеріальні докази, пояснення сторін і висновки експертів. Однак жоден із них не має автоматичної юридичної сили [8, с. 464]. Варто зауважити, що вищезазначені риси не лише характеризують доказові матеріали, але й є вимогами законодавства до доказів у судових процедурах. Це положення закріплені у статтях 73–76 Кодексу адміністративного судочинства. Отже, доказ повинен відповідати кільком критеріям. Суд розглядає лише ті докази,

які стосуються суті справи. Сторони мають право пояснити, чому певний доказ є важливим для підтвердження їхніх претензій або заперечень. Крім того, докази повинні бути достовірними, тобто містити дійсні обставини справи; достатніми, тобто такими, які дозволяють зробити висновок про наявність або відсутність обставин справи, що є об'єктом доказування; допустимими, тобто отриманими відповідно до вимог законодавства.

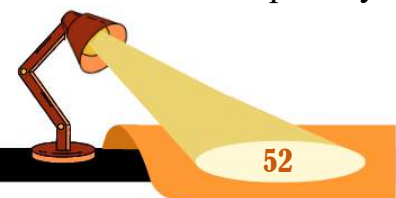
Управління доказами у судовому процесі визначається джерелами доказів. Згідно з думкою В.В. Самонової, під джерелами доказів слід розуміти ті джерела, з яких фактична інформація про події, що мають ключове значення для коректного вирішення справи, надходить. Ці джерела можуть включати як матеріальні об'єкти, так і осіб, які мають здатність зберігати та передавати відомості про події, які фактично відбулися протягом певного періоду часу [9, с. 203].

Згідно з пунктом 2 статті 72 Кодексу адміністративного судочинства України, джерелами доказів можуть бути письмові, матеріальні та електронні докази, показання свідків і експертні висновки. Крім того, О.Б. Мороз вважає, що визнання особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, своєї вини, а також визнання стороною обставин, на яких ґрунтуються вимоги або заперечення іншої сторони, також може бути розглянуто як джерело доказів.

Залежно від джерела інформації про обставини публічно-правового спору, В. К. Колпаков визначає декілька категорій доказів. Речові докази охоплюють інформацію, що стосується фізичних об'єктів реального світу. Зокрема, до цієї категорії належать матеріальні речі, які можна поділити на письмові та матеріальні. Письмові докази включають документи (за винятком електронних), що містять інформацію про обставини, важливі для вирішення спорів. Матеріальні докази – це фізичні об'єкти, які своїми властивостями, характеристиками або місцезнаходженням сприяють з'ясуванню обставин, що мають значення для розгляду справи.

Онлайн-цифрові докази включають інформацію, що зберігається в онлайн-сховищах, таких як Dropbox, OneDrive, Google Drive, а також на серверах у мережі Інтернет. Особистісні докази стосуються інформації, отриманої безпосередньо від індивідуума, наприклад, свідчення, які містять відомості про обставини, відомі цій особі та важливі у контексті розгляду справи. Змішані докази поєднують різні джерела, зокрема експертні оцінки та електронні документи, які підтверджують заявлені твердження, беручи до уваги інформацію з різноманітних джерел [10, с. 173].

Дослідження доказів у справі становить важливий етап, що передбачає уточнення їхнього інформаційного та концептуального значення. Як зазначає Я. С. Калмикова, це процес прямого сприйняття та вивчення судом і учасниками процесу інформації про фактичні дані, представлені сторонами або

іншими зацікавленими особами. Використання законодавчо визначених засобів доказування є ключовим для обґрунтування рішень. Іншими словами, дослідження доказів – це сукупність дій, спрямованих на отримання інформації, яка є необхідною для вирішення конкретної справи, з урахуванням питань, пов'язаних із доказуванням [11, с. 103].

Суд зобов'язаний забезпечити повне, пряме, всебічне та об'єктивне дослідження доказів у межах розгляду справи. Це включає аналіз усіх доступних доказів, які можуть розкрити обставини, що підлягають встановленню у справі. Пряме дослідження передбачає безпосереднє опитування сторін, свідків, розгляд письмових, електронних та матеріальних доказів. Всебічне дослідження зобов'язує суд детально вивчати всі аспекти, характеристики та взаємозв'язки між доказами. Об'єктивність у цьому процесі забезпечується дотриманням правових та моральних норм, що вимагають неупередженого підходу до аналізу фактичного матеріалу [12, с. 129]. У межах судового розгляду суд має право коригувати порядок дослідження доказів та встановлення обставин справи, враховуючи характер спірних правовідносин і зібраний доказовий матеріал. Ці зміни відображаються у протоколі судового засідання. Дослідження доказів охоплює аналіз наявних матеріалів, таких як свідчення свідків, письмові документи, електронні дані, матеріальні докази та висновки експертів. Учасники судового процесу можуть надавати пояснення, ставити запитання експертам і коментувати представлені докази, зокрема документи, договори або електронні записи, що перевіряються судом.

Слід наголосити, що відповідно до частини 2 статті 211 Кодексу адміністративного судочинства України докази, які не були розглянуті під час судового засідання, не можуть бути враховані при ухваленні судового рішення. Завершивши дослідження та встановлення всіх обставин справи, суд зобов'язаний перейти до оцінки поданих доказів із врахуванням їхньої достовірності, достатності та відповідності правовим нормам.

У своєму дослідженні К. С. Пашенко дійшов висновку, що під поняттям «оцінка доказів» у теорії доказування слід розуміти розумовий процес, який підпорядковується загальним правилам пізнання та принципам логіки. Цей процес включає дослідження кожного доказу окремо, розгляд усієї сукупності доказів і формулювання висновків у конкретній справі. Також це діяльність, пов'язана із визначенням допустимості, належності, достатності та достовірності доказів як таких, що можуть використовуватися у конкретній справі. Судова оцінка доказів ґрунтується на внутрішньому переконанні, яке базується на всебічному й об'єктивному аналізі всіх обставин справи. Основною метою цього процесу є встановлення достовірності та достатності доказів для підтвердження фактів, які підлягають доказуванню. Таким чином, дії судді спрямовані на перевірку достовірності доказів і формулювання обґрунтованих висновків щодо обвинувачення [13, с. 39].

Аналізуючи підтвердження, психологічний аспект полягає в тому, що суддя вірить у правильність свого остаточного рішення, не має сумнівів у його обґрунтованості та готовий його виконати. З юридичного погляду, стаття 90 Кодексу адміністративного судочинства підкреслює, що жодні докази не мають наперед визначеної сили впливу на судові рішення. Водночас духовна відповідальність судді проявляється в його обов'язку чесно оцінювати докази та забезпечувати законність судового рішення [14, с. 82]. Управління совістю полягає у зважуванні кожної своєї дії на основі моральних переконань і виконанні відповідних обов'язків згідно з цими переконаннями [15].

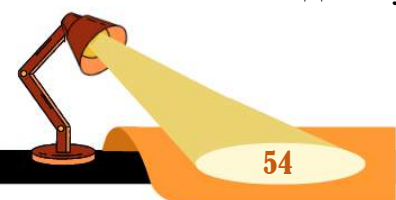
Значення совісті під час оцінки доказів досягає найвищого рівня тоді, коли воно не обмежується лише відповідальністю судді за вже вчинені аморальні порушення. Основна цінність полягає в усвідомленні наслідків дій наперед, що спонукає суддю передбачати моральність кожного свого рішення, аналізуючи його відповідність правовим і етичним нормам.

Погляд судді на обставини справи має бути результатом об'єктивного аналізу матеріалів справи, а не інтуїції. Це особливо важливо для мотиваційної частини судового рішення, де повинні бути детально викладені всі встановлені обставини із зазначенням доказів, на яких ґрунтуються висновки суду. У цій частині також повинні бути наведені причини неврахування окремих доказів та аргументи, що стали основою для ухвалення рішення, із посиланням на відповідні норми закону. Така структура мотивувальної частини дозволяє під час апеляційного чи касаційного розгляду перевірити правильність оцінки доказів і обґрунтованість висновків суду попередньої інстанції.

Оцінка доказів судом здійснюється як на початковому, так і на завершальному етапі судового розгляду. Початкова оцінка полягає в аналізі доказів під час їх збирання, представлення та включення до матеріалів справи, а також у процесі призначення судових експертиз. Завершальна оцінка відбувається безпосередньо перед ухваленням судового рішення в нарадчій кімнаті, коли аналізуються всі зібрані докази з метою забезпечення об'єктивності та обґрунтованості рішення.

Отже, з урахуванням вищезазначеного, можна стверджувати, що докази відіграють значущу роль у процесі вирішення справи, оскільки вони містять важливі факти, які можуть вплинути на ухвалення рішення в адміністративній справі та мають подальший вплив на життя конкретних осіб. Крім того, не можна вважати доказом будь-який факт, отриманий недопустимим чином та без дотримання законодавчих вимог.

Належне значення в доказуванні має дослідження доказів, а саме безпосереднє вивчення та сприйняття судом інформації про факти, які містяться в законодавчо передбачених джерелах доказів. Важливо розрізняти дослідження доказів від їх оцінки, оскільки остання передбачає розгляд кожного доказу окремо та всієї сукупності доказів відповідно до власних

переконань із урахуванням їх допустимості, достатності, достовірності та відносності для висновків у справі.

З огляду на вищевказане, можна зазначити, що докази відіграють ключову роль у процесі вирішення справи, адже вони містять основні факти, які можуть вплинути на ухвалення рішення у справах адміністративного характеру. Деякі факти, отримані неправомірним чином або без дотримання законодавчих вимог, не можуть бути визнані доказами.

Проведення дослідження доказів є важливим етапом, що охоплює активне вивчення та інтерпретацію судом інформації про факти, які мають законодавче підґрунтя. Ключовим завданням є чітке розмежування процесу дослідження доказів та їх оцінки, що передбачає аналіз кожного доказу окремо та в контексті всієї сукупності доказів із урахуванням їхньої допустимості, достатності, достовірності та значущості для вирішення питання в справі.

Перевірка порушень антикорупційного законодавства в адміністративному процесі є складним і багатогранним завданням. Його успішність залежить від якості нормативного регулювання, рівня підготовки правоохоронців, достатності ресурсного забезпечення та прозорості процедур. Внесення запропонованих змін сприятиме підвищенню ефективності адміністративного розслідування корупційних справ і допоможе знизити рівень корупції в суспільстві.

На практиці часто виникають труднощі із визначенням допустимості доказів у справах про корупційні правопорушення. До основних проблем належать недостатня аргументація доказів, що ускладнює їх включення до матеріалів справи та створення обґрунтованих доказових версій для суду. Крім того, трапляються випадки, коли факти мають недостовірний або суперечливий характер, що суттєво ускладнює процес збору доказів. Низький рівень кваліфікації експертів також може стати причиною визнання доказів недопустимими. У справах, пов'язаних із корупційними правопорушеннями серед високопосадовців, державних службовців чи представників бізнесу, часто виникає політичний тиск, що впливає на прийняття рішень щодо допустимості доказів [16, с. 57].

Незважаючи на зусилля правоохоронних, судових та громадських інституцій у боротьбі з корупційними правопорушеннями, вони залишаються поширеним явищем. Це свідчить про важливість проведення комплексного аналізу факторів, що стимулюють таку діяльність. Ефективне протистояння корупції потребує системного підходу, який охоплює впровадження заходів, спрямованих на усунення причин і умов корупційних дій.

Можна виділити декілька груп чинників, які впливають на вчинення корупційних правопорушень: соціально-економічні, суспільно-політичні, організаційно-управлінські, правові, культурно-психологічні та технічні. Соціально-економічні проблеми, пов'язані з низькими зарплатами, можуть

спонукати людей до пошуку альтернативних способів заробітку, зокрема корупційних дій. До суспільно-політичних аспектів належать міжнародні збройні конфлікти та пасивність політичного класу у протидії корупції. Організаційно-управлінські проблеми охоплюють недостатню ефективність державних інституцій у забезпеченні процесу декларування та низьку прозорість антикорупційного законодавства.

Правові складнощі, зокрема розбіжності у тлумаченні антикорупційних норм, також відіграють значну роль. Низький рівень моральних і етичних стандартів серед представників державної та місцевої влади, а також суспільна толерантність до корупції є культурно-психологічними чинниками, що сприяють її поширенню.

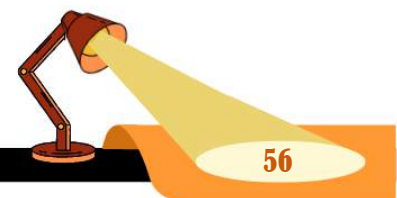
Аналіз чинних норм свідчить про гостру необхідність системних змін у законодавстві. Для їх реалізації доцільно:

1. Внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, чітко визначивши процедури доказування та встановивши стандарти доказів для різних видів адміністративних правопорушень.
2. Запровадити регулярні навчання для працівників правоохоронних органів і суддів, зокрема тренінги, спрямовані на використання сучасних технічних засобів для збору доказів.
3. Використовувати автоматизовані системи моніторингу декларацій публічних службовців і аналізу фінансових транзакцій для своєчасного виявлення порушень.
4. Залучати громадські організації до контролю за корупційними процесами, що сприятиме підвищенню прозорості та ефективності протидії корупції.

Висновки. Адміністративна та правова відповідальність за порушення антикорупційного законодавства залишається важливим інструментом у боротьбі з корупцією. Ефективність цього механізму напряду залежить від чіткості та прозорості процедур доказування, які, на жаль, досі є однією з найгостріших проблем.

Проведений аналіз свідчить, що основними труднощами при доведенні є прихований характер корупційних правопорушень, прогалини у правовому регулюванні збору та оцінки доказів, недостатній рівень кваліфікації відповідальних суб'єктів, а також суттєві розбіжності у судовій практиці. Законодавчі прогалини, зокрема невизначеність щодо допустимості електронних доказів, відсутність чітких правил фіксації порушень і недостатня стандартизація процесуальних дій, створюють додаткові ризики. Судова практика вимагає уніфікації, що дозволить забезпечити прозорість, передбачуваність рішень та дотримання принципу справедливості.

Виявлені проблеми доказування у справах про корупційні правопорушення свідчать про необхідність суттєвого вдосконалення законодавства.

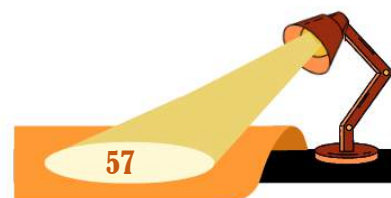

Першочерговим є удосконалення нормативно-правової бази шляхом розробки чітких процедур, які регламентують збір, оцінку та використання доказів, особливо цифрових. Важливо також забезпечити підвищення рівня кваліфікації спеціалістів правоохоронних органів і суддів у галузі антикорупційного законодавства. Необхідне впровадження сучасних технологій, які дозволять ефективно здійснювати моніторинг, аналіз та фіксацію доказів у справах про корупцію. Ще одним важливим напрямом є гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері антикорупційної діяльності.

Реалізація цих заходів дозволить значно підвищити результативність адміністративних проваджень, сприятиме прозорості процесів та формуванню довіри суспільства до системи правосуддя.

Література:

1. Лавренова О. І., Хамходера О. П. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник. Одеса, 2019. 57 с.
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#> (дата звернення: 18.09.2024).
3. Дрофич Ю. В. Поняття та основні ознаки адміністративної відповідальності: аналіз сучасної адміністративно-правової літератури. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. № 73. С. 18–26.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 20.03.2023 № 807311-X. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#> (дата звернення: 18.09.2024).
5. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 18.09.2024).
6. Рекуненко Т. О. Доказування в процесі розгляду справ про адміністративне правопорушення. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 169–173.
7. Козинець І. Г., Кравченко В. Я. Окремі питання доказів та доказування в адміністративному судочинстві на сучасному етапі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 173–176.
8. Адміністративний процес України: підручник / за заг. ред. Д. І. Йосифовича. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 500 с.
9. Самонова В. В. Джерела доказів в адміністративному судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 202–210.
10. Колпаков В. К. Стандарти доказування в адміністративному судочинстві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 1. С. 173–178.
11. Калмикова Я. С. Аксіологія фактів у доказовій діяльності в адміністративному судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 2. С. 101–104.
12. Ківалов С. В., Осадчий А. Ю., Закаленко О. В. Адміністративний процес (Загальна частина): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти денної форми навчання. Одеса, 2019. 224 с.
13. Пашенко К. С. Нормативне гарантування оцінки доказів в адміністративному судочинстві: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2020. № 2. С. 39–42.
14. Король В. В. Зміст процесу доказування в адміністративному судочинстві України. *Європейські перспективи*. 2013. № 13. С. 79–84.

15. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#> (дата звернення: 18.09.2024).

16. Тертишник В. М., Батраченко Т. С. Правові проблеми протидії корупції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 1. С. 57–63.

References:

1. Lavrenova, O. I., & Khamkhodera, O. P. (2019). *Administrativna vidpovidalnist za pravoporushennia, poviazani z koruptsiieiu: Navchalnyi posibnyk* [Administrative responsibility for offenses related to corruption: Textbook]. Odesa, Ukraine: 57 p. [in Ukrainian].

2. Verkhovna Rada Ukrainy. (2014). Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1700-VII [On preventing corruption: Law of Ukraine dated October 14, 2014, № 1700-VII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#> (date of access: 18.09.2024) [in Ukrainian].

3. Drofys, Yu. V. (2022). Poniattia ta osnovni oznaky administrativnoi vidpovidalnosti: Analiz suchasnoi administrativno-pravovoi literatury [The concept and main features of administrative responsibility: An analysis of modern administrative-legal literature]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 73, 18–26. [in Ukrainian].

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2023). Kodeks Ukrainy pro administrativni pravoporushennia: Zakon Ukrainy vid 20.03.2023 № 807311-X [Code of Ukraine on Administrative Offenses: Law of Ukraine dated March 20, 2023, № 807311-X]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#> (date of access: 18.09.2024) [in Ukrainian].

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2015). Pro publichni zakupivli: Zakon Ukrainy vid 25.12.2015 № 922-VIII [On public procurement: Law of Ukraine dated December 25, 2015, № 922-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (date of access: 18.09.2024) [in Ukrainian].

6. Rekunenko, T. O. (2019). Dokazuvannia v protsesi rozghliadu sprav pro administrativne pravoporushennia [Evidence in the process of considering cases of administrative offenses]. *Pidpriemnytstvo, Hospodarstvo i Pravo – Entrepreneurship, Economy and Law*, 3, 169–173. [in Ukrainian].

7. Kozynets, I. H., & Kravchenko, V. Ya. (2021). Okremi pytannia dokaziv ta dokazuvannia v administrativnomu sudochynstvi na suchasnomu etapi [Certain issues of evidence and proving in administrative proceedings at the current stage]. *Yurydychnyi Naukovi Elektronnyi Zhurnal – Legal Scientific Electronic Journal*, 2, 173–176. [in Ukrainian].

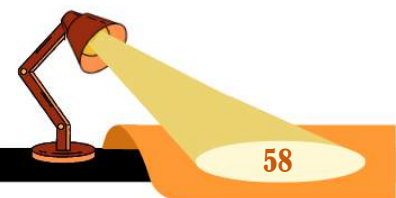
8. Yosyfovych, D. I. (Ed.). (2021). *Administrativnyi protses Ukrainy: Pidruchnyk* [Administrative process of Ukraine: Textbook]. Lviv, Ukraine: Lviv State University of Internal Affairs, 500 p. [in Ukrainian].

9. Samonova, V. V. (2022). Dzherela dokaziv v administrativnomu sudochynstvi [Sources of evidence in administrative proceedings]. *Yurydychnyi Naukovi Elektronnyi Zhurnal – Legal Scientific Electronic Journal*, 1, 202–210. [in Ukrainian].

10. Kolpakov, V. K. (2021). Standarty dokazuvannia v administrativnomu sudochynstvi [Standards of proof in administrative proceedings]. *Yurydychnyi Naukovi Elektronnyi Zhurnal – Legal Scientific Electronic Journal*, 1, 173–178. [in Ukrainian].

11. Kalmikova, Ya. S. (2015). Aksiologhiia faktiv u dokazovii diialnosti v administrativnomu sudochynstvi [Axiology of facts in evidentiary activities in administrative proceedings]. *Chasopys Kyivskoho Universytetu Prava – Kyiv University Law Bulletin*, 2, 101–104. [in Ukrainian].

12. Kivalov, S. V., Osadchyi, A. Yu., & Zakalenko, O. V. (2019). *Administrativnyi protses (Zahalna chastyna): Navchalnyi posibnyk dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity dennoi formy navchannia* [Administrative process (General part): Textbook for full-time higher education students]. Odesa, Ukraine: 224 p. [in Ukrainian].

13. Pashchenko, K. S. (2020). Normatyvne harantuvannia otsinky dokaziv v administratyvnomu sudochynstvi: Vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid [Normative guaranteeing of evidence evaluation in administrative proceedings: Domestic and foreign experience]. *Naukovi Zapysky Instytutu Zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy – Scientific Notes of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 2, 39–42. [in Ukrainian].

14. Korol, V. V. (2013). Zmist protsesu dokazuvannia v administratyvnomu sudochynstvi Ukrainy [The content of the proving process in administrative proceedings of Ukraine]. *Yevropeiski Perspektyvy – European Perspectives*, 13, 79–84. [in Ukrainian].

15. Verkhovna Rada of Ukraine (2016). Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 № 1402-VIII [On the judicial system and status of judges: Law of Ukraine dated June 2, 2016, № 1402-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#> (date of access: 18.09.2024) [in Ukrainian].

16. Tertyshnyk, V. M., & Batrachenko, T. S. (2024). Pravovi problemy protydii koruptsii [Legal problems of combating corruption]. *Pivdennoukrainskyi Pravnychi Chasopys – South Ukrainian Legal Journal*, 1, 57–63. [in Ukrainian].